

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. General PART-I Examinations, 2016

SANSKRIT-GENERAL

PAPER-SANG-I

Time Allotted: 3 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

Marks – 10

1. (a) Define and illustrate any *three* from the following metres:

2×3 = 6

নিম্নলিখিত যে-কোন তিনটি ছন্দের লক্ষণসহ উদাহরণ দাও:
ইন্দ্রবজ্রা, তোটক, শালিনী, বসন্ততিলক, মন্দাক্রান্তা।

- (b) Scan and define any *two* from the following metres:

2×2 = 4

নিম্নলিখিত যে-কোন দুটির গণবিভাগ পূর্বক ছন্দ নির্ণয় কর:

(i) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना

(ii) शकुन्तला मूर्तिमती च सत्क्रिया

(iii) दुष्यन्तस्तवशरणं भवत्विदानीम्

(iv) मृदुनि मृगशरीरेतूलराशाविवाग्निः

Unit-II

Marks – 10

2. (a) Decline any *five* from the following:

1×5 = 5

নিম্নলিখিত যে-কোন পাঁচটি শব্দরূপ নির্ণয় কর:

- (i) नर in पञ्चमी एकवचन ।
- (ii) गुणी in चतुर्थी एकवचन ।
- (iii) लता in द्वितीया बहुवचन ।
- (iv) मातृ in द्वितीया बहुवचन ।
- (v) पति in सप्तमी एकवचन ।
- (vi) अस्मद in तृतीया द्विवचन ।
- (vii) तद् (स्त्री) in तृतीया एकवचन ।
- (viii) मधु in प्रथमा द्विवचन ।

(b) Conjugate any *five* from the following:

1×5 = 5

নিম্নলিখিত যে-কোন পাঁচটি ধাতুরূপ লেখ:

- (i) √गम् in लृट् 3rd person plural.
- (ii) √भू in लङ् 2nd person singular.
- (iii) √शी in लट् 3rd person dual.
- (iv) √हन् in लट् 3rd person singular.
- (v) √पद् in लोट् 2nd person plural.
- (vi) √दृश् in लृट् 1st person dual.
- (vii) √कृ in विधिलिङ् 1st person singular.
- (viii) √अद् in लिट् 3rd person singular.

Unit-III

Marks – 40

3. (a) Discuss the dramatic significance of the 'dream-sequence' of Svapnavasavadattā. 12

স্বপ্নবাসবদত্তম্ নাটকে স্বপ্নদৃশ্যের নাটকীয় তাৎপর্য আলোচনা কর।

OR/অথবা

Critically discuss Bhāsa as a dramatist.

নাট্যকার হিসাবে ভাসের মূল্যায়ন কর।

OR/অথবা

Justify the contribution of Yaugandharāyaṇa in Bhāsa's Svapnavasavadattā.

ভাসের স্বপ্নবাসবদত্তম্ নাটকে যৌগন্ধরায়ণের অবদানের পর্যালোচনা কর।

- (b) Translate into Bengali or English any *one* from the following: 6

নিম্নলিখিত যে-কোন একটি শ্লোক বাংলায় অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর।

(i) कस्यार्थः कलशेन को मृगयते वासो यथानिश्चितम्.

দীক্ষাং পারিতবান্ কিমিচ্ছন্তি পুনর্দেয়ং গুরোর্যদমবেৎ।

आत्मानुग्रहमिच्छतीह नृपजा धर्माभिरामप्रिया

यद् यस्यास्ति समीप्सितं वदतु तत् कस्याद्य किं दीयताम्॥

(ii) ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च

सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु।

निर्मुच्यमानभुজगोदरनिर्मलस्य

सीमामিবাম্বরतलस्य विभज्यमानाम्॥

OR/অথবা

Write short notes on any *two* from the following:

3×2 = 6

ঘোষবতী, অবন্তিকা, আরুণি:, রুমণ্বান্।

(c) Explain with reference to the context any *one* from the following:

7

নিম্নলিখিত যে-কোন একটি শ্লোকের সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা কর:

(i) প্রদ্রবো বহুমানো বা সঙ্কল্যাদুপজায়তে।

ভর্তৃদারাভিলাষিত্বাদস্যাং মে মহতী স্বতা ॥

(ii) গুণানানাং বা বিশালানাং সৎকারাণাং চ নিত্যশঃ।

কর্তারঃ সুলভা লোকে বিজ্ঞাতারস্তু দুর্লভাঃ ॥

4. (a) Who was Śukanāsa? How did he advise Chandrāpīda.— Discuss.

10

শুকনাস কে? তিনি কিভাবে চন্দ্রাপীড়কে উপদেশ দিয়েছিলেন –আলোচনা কর।

OR/অথবা

Elucidate- “বাণীচ্ছিষ্টং জগৎ সর্বম্”।

“বাণীচ্ছিষ্টং জগৎ সর্বম্”- বিশদ ব্যাখ্যা কর।

(b) Translate into Bengali or English any *one* from the following:

5

নিম্নলিখিত যে-কোন একটি অনুচ্ছেদের বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ কর।

(i) অনর্থকায়াসান্तरিতবিষয়োপভোগসুখমিত্যুপহসন্তি বিদ্বজ্জনম্।

জরাবৈকল্যব্যপ্রলপিতমিতি পশ্যন্তি বৃদ্ধজনোপদেশম্। আত্মপ্রজ্ঞাপরিমব ইত্যসূয়ন্তি সচিবোপদেশায়।

(ii) মিথ্যামাহাত্ম্যগর্বনিভরাশ্চ ন প্রণমন্তি দেবতাভ্যঃ। ন পূজয়ন্তি দ্বিজাতীন্। ন

মান্যন্তি মান্যান্। নার্চয়ন্ত্যর্চনীয়ান্। নাভিবাদয়ন্তি অভিবাদনার্হান্।

Unit-IV

Marks – 15

5. (a) Account for the case-endings in any *six* from the following underlined words: 1×6 = 6

নিম্নরেখাঙ্কিত যে-কোন ছয়টি পদের কারক-বিভক্তি নির্ণয় কর:

(i) ক্রোশং কুটिला नदी । .

(ii) दशरथः इति नृपः आसीत् ।

(iii) जटाभिः तापसः दृष्टः ।

(iv) रन्ध्रनाय स्थाली ।

(v) प्रभुः भृत्याय क्रुध्यति ।

(vi) राजा प्रासदात् प्रेक्षते ।

(vii) हिमालयात् गङ्गा प्रभवति ।

(viii) विवादेन अलम् ।

(ix) कवीनां कालिदासः श्रेष्ठः । ,

(x) कर्णेन वधिरः ।

(b) Illustrate the uses of any *two* from the following:

2×2 = 4

নিম্নলিখিত যে-কোন দুটি প্রয়োগের উদাহরণ দাও:

(i) तादर्थ्यं चतुर्थी ।

(ii) कर्तुरीप्सिततमं कर्म ।

(iii) क्रियाविशेषणे द्वितीया ।

(iv) भावे सप्तमी ।

- (c) Join in Sandhi any *two* from the following: 1×2 = 2
নিম্নলিখিত যে-কোন দুটির সন্ধি কর:
ষট্+আননঃ, পিতঃ+রক্ষ, গো+অক্ষঃ, উত্+চারণম্।
- (d) Disjoin in Sandhi any *three* from the following: 1×3 = 3
নিম্নলিখিত যে-কোন তিনটি সন্ধি বিচ্ছেদ কর:
(i) স্বাগতম্
(ii) লতেব
(iii) সংস্কারঃ
(iv) কশ্চিত্
(v) সীতপি
(vi) বিধূরাজতে

Unit-V

Marks – 25

6. Translate the following passage into Sanskrit: 10
নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি সংস্কৃতে অনুবাদ কর:
Trees give shade for the benefit of others, while they themselves bear intense heat of the Sun. This is the nature of good.
গাছ নিজেরা সূর্যের প্রখর তাপ সহ্য করেও অপরের কল্যাণের জন্য ছায়া দান করে। সজ্জনদের প্রকৃতিই এরকম।

OR/অথবা

Kalidasa was a great poet. In his early days he did not know anything of poetry and literature. But later his works are praised by the scholars all over the world.

কালিদাস একজন মহান কবি। নবীন বয়সে তিনি কাব্য সাহিত্য বিষয়ে কিছুই জানতেন না। কিন্তু পরবর্তী কালে তাঁর রচিত কাব্যগুলি সারা বিশ্বের বিদ্বজ্জনের কাছে সমাদৃত হয়।

7. Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit.

निम्नलिखित अनुच्छेदটি পড়ে প্রদত্ত প্রশ্নগুলির সংক্ষেপে উত্তর দাও:

आसीत् वाराणस्यां कर्पूरपटो नाम रजकः । स चैकदा निर्भयं प्रसुप्तः । तदनन्तरं तस्य द्रव्याणि हर्तुं तद्गृहं चौरः प्रविष्टः । तस्य प्राङ्गणे गर्दभो वद्धस्तिष्ठति, कुक्कुरश्च उपविष्टः । तं चौरमवलोक्य गर्दभः श्वानमाहभवतोऽयं व्यापारः, तत् किमिति उच्चैः शब्दं कृत्वा स्वामिनं न जागरयसि ?

(i) रजकस्य नाम किमासीत् ? 2

(ii) रजकस्य गृहे कः कथं प्रविष्टः? तदा रजकः किं करोति स्म ? 4

(iii) तदा, रजकस्य गृहे किं दृष्टम् ? 3

(iv) रजकः कुत्र निवसति ? 2

(v) चौरं दृष्ट्वा गर्दभः कुक्कुरं किमाह ? 4